

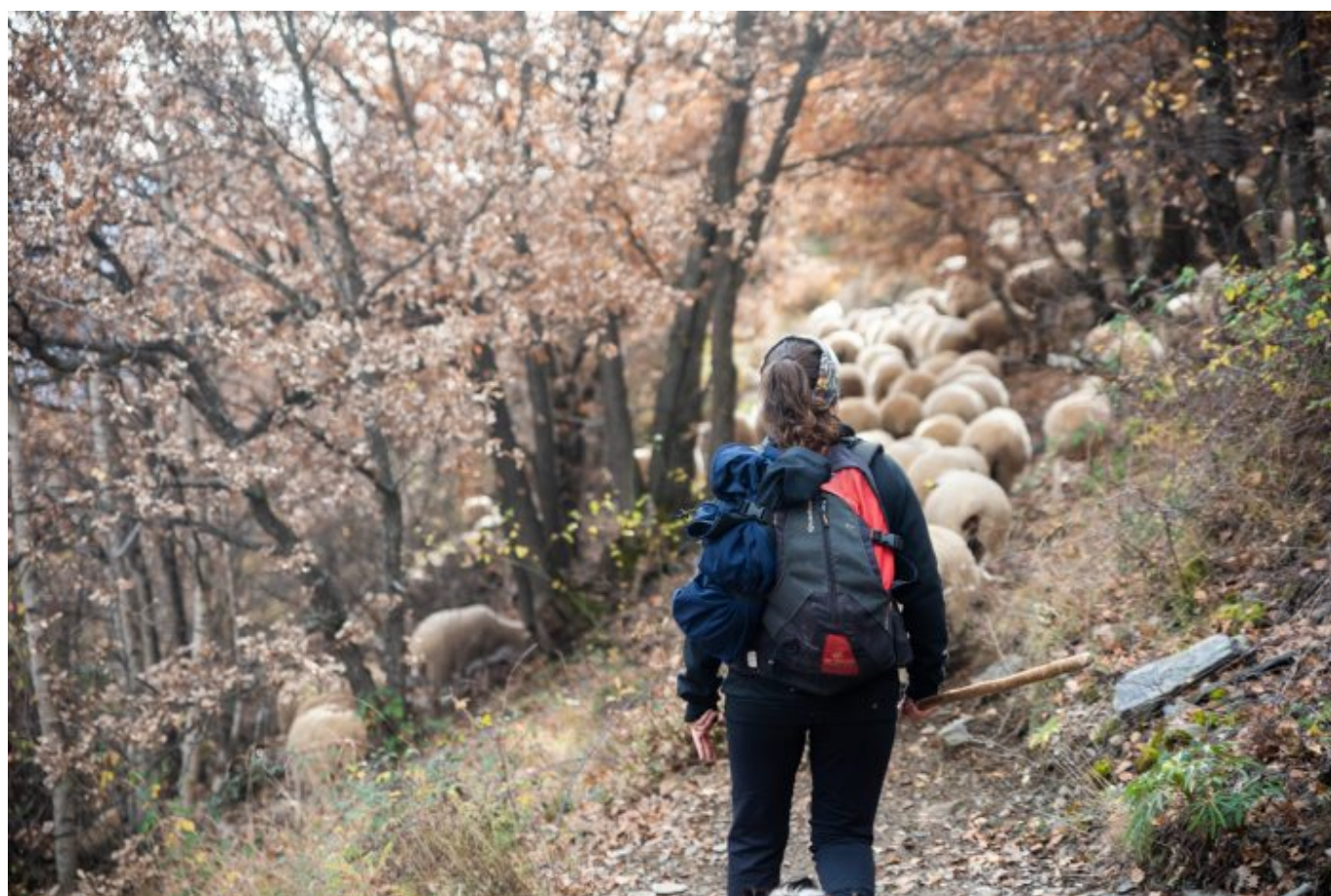
Què cal saber de la producció de la carn des d'una perspectiva política

Reflexions sobre l'actual consum i la producció de carn i propostes alternatives de ramaderia propera i ecològica

Gustavo Duch, Patricia Dopazo i Carles Soler

-Los hombres han olvidado esta verdad -dijo el zorro.- Pero tú no debes olvidarla. Eres responsable para siempre de lo que has domesticado. Eres responsable de tu rosa...

D'El Principito'

Victòria, ramadera de València d'Àneu (Pallars Sobirà) / MARC PUIG PÉREZ

Després de la política i dels esports, segurament **les converses al voltant de si menjar o no menjar carn són de les més polèmiques**. Si això vol dir que aquest debat ens permet estirar fils i arribar a obrir temes tan centrals com la crisi climàtica, els incendis que van en augment, la contaminació dels béns comuns o els drets dels animals, potser és una bona notícia.

El debat de la carn en la dieta ens permet reflexionar al voltant del sector de la petita ramaderia, sovint oblidat en els argumentaris, de vegades criminalitzat i sempre en lluita. Malgrat les seves històriques reclamacions de respecte i dignitat per la seva feina de producció d'aliments, les respostes de les administracions sempre han estat les mateixes. **Vivim en una societat que** continua donant suport a l'agricultura i la ramaderia intensives de les grans corporacions i **mira cap**

a un altre costat mentre omple el carro al supermercat d'aliments llunyans i de baixa qualitat. Quin és el resultat? Un país ple de granges i conreus industrials que fan impossible viure a la petita pagesia, les persones que tenen cura del territori.

Aportem algunes dades referents al consum i la producció de carn perquè ajudin a definir no solament les nostres opcions personals respecte a la nostra dieta, sinó, i sobretot, l'opció que com a país hem de prendre davant d'aquestes qüestions. Quin model de producció de carn és el desitjable? Com fem la transició en aquesta direcció?

Com més carn, menys pagesia

Les xifres de l'evolució del cens de la pagesia catalana cremen a les mans. Si l'any 1994 les persones dedicades a fer de pagès, a l'agricultura o la ramaderia, no eren més de 50.000 (cens agrari de l'Institut d'Estadística de Catalunya), 12 anys després va baixar a només 25.000 persones. Però el pitjor és que actualment aquestes persones són majoritàriament homes grans i podem estimar que **d'aquí a 10 anys només 1 de cada 1.000 persones faran de pagès**, és a dir, que cuidaran la terra a Catalunya.

Entre els motius d'aquesta extinció hi ha el **creixement imparable del model de producció alimentària centrat en la indústria i no en la pagesia**. Mirant l'exemple de la carn, si el 1999 el pes de les canals sacrificades (el que queda del porc tan bon punt ha estat sacrificat i processat a l'escorxador) era d'1.458.827 tones (916.726 tones de canals de porcs), l'any 2017 ja estem a les 2.322.858 tones (1.796.810 tones de canals de porcs). (Idescat i Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació 2017).

En el sector porcí, la mitjana d'animals per granja ha crescut, però no ho ha fet la quantitat de granges

Si ens fixem en el sector porcí, el més industrialitzat, durant el període del 1982 al 2009, **mentre la mitjana d'animals per granja creixia espectacularment de 124 a 1.353, la quantitat de granges baixava significativament de 20.977 a 4.983**, la qual cosa constata que, com més carn, menys pagesia (Idescat). Una altra dada important és la concentració empresarial de l'"aristocàrnia catalana", com la va batejar el [Grup de Defensa del Ter](#). Si consultem les estadístiques, les dues empreses més grans, Casa Tarradellas i Guissona, formen part del 'top 5' de les càrnies en l'àmbit estatal, on **10 empreses concentren el 40% de la facturació de la indústria càrnia**.

Empreses més importants del sector de la indústria càrnia a Espanya

	Vendes 2015 (M€)	Ocupació 2015
1- Campofrio Food Group, S.A. - Grup*	1.925	6.239
2- Corporació Alimentària Guissona, S.A*	1.463	3.467
3- El Pozo Alimentacion, S.A*	965	3.993
4- Cooperativas Orensanas, SCG.-Coren*	950	3.200
5- Casa Tarradellas, S.A*	859	1.650
6- Jorge S.L - Grup*	627	655
7- Martínez Lorient, S.A*	560	1.636
8- Grupo Sada P.A S.A - Grup*	562	2.937
9- Indústries Càrniques Lorient, S.A (Incarlopsa)*	509	1.000
10- Cooperativa Ganadera Valle de los Pedroches (Covap)*	404	565
TOTAL DE VENDES DEL SECTOR (ENQUESTA INDUSTRIAL) (1)	21.897	

Font: Informe anual de Publicacions Alimarket 2016 - Càrnies, avicultura i cunicultura

(1) Dada de l'Estadística Estructural d'Empreses del Sector Industrial 2015 (INE)

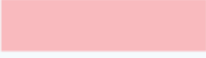
* Les dades inclouen línies de negoci en altres sectors

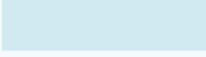
Aquesta concentració de poder empresarial implica una perillosa influència política per mantenir o augmentar els seus interessos a canvi de continuar precaritzant les condicions de vida de treballadors, i dificulta la supervivència de les granges pageses i contamina el territori. L'informe de GRAIN [Emisiones imposibles](#) relata **nombrosos casos de 'portes giratòries' entre l'agroindústria i els càrrecs polítics.**

Ramaderia que escalfa, ramaderia que refreda

Les conseqüències d'un territori amb aquesta càrrega ramadera són moltes. La més coneguda, la contaminació pels purins. Segons l'informe tècnic [Zones vulnerables a la contaminació per nitrats procedents de fonts agràries](#), realitzat per l'Agència Catalana de l'Aigua el 2019, "actualment, **un 33,8% de la superfície total de Catalunya està declarada com a vulnerable a la contaminació per nitrats d'origen agrícola** i afecta 422 municipis, és a dir, un 45% de tots els municipis catalans".

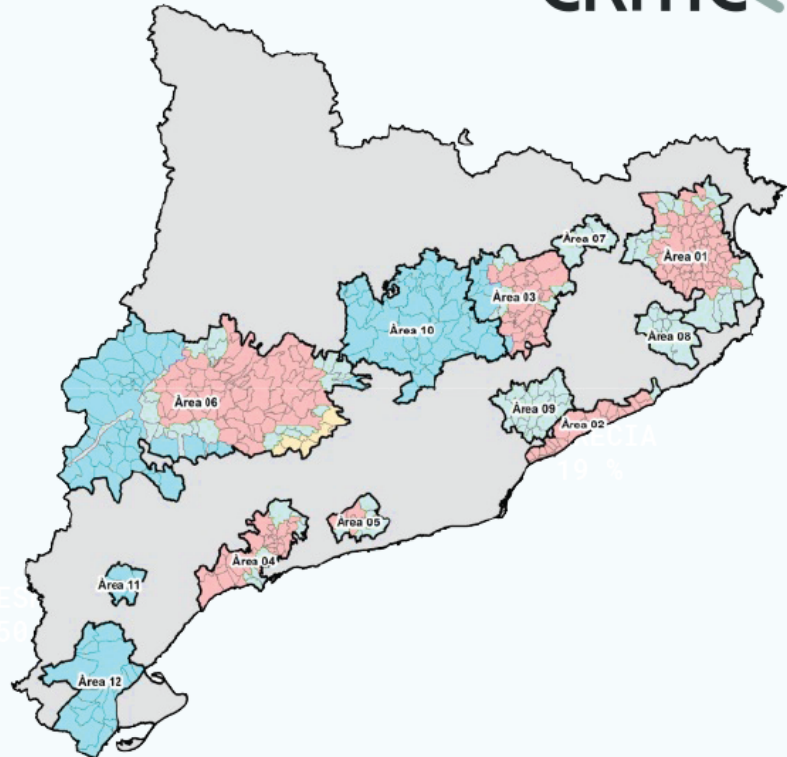
Situació de les zones vulnerables a Catalunya

Decret 283/1998

Decret 476/2004

Acord GOV/128/2009

Acord GOV/13/2015

Font: ACA

Però encara n'hi ha més: gràcies a molts esforços de divulgació, investigació i activisme, ja és de totes conegut que la ramaderia és una de les principals responsables de la crisi climàtica i de l'escalfament global. Segons el mateix informe de GRAIN, **les 5 empreses càrnies més importants del món, juntes, són responsables de més emissions de gasos d'efecte d'hivernacle (GEI) anual que les petrolieres ExxonMobil, BP o Shell.** Això demostra que és molt necessari precisar. Quan es diu 'ramaderia' en genèric, es fa referència a la ramaderia industrial que pren com a base l'explotació animal i laboral per obtenir el màxim rendiment i benefici econòmic, subministradora fonamental de la carn barata que comprem en els grans supermercats i que s'ha incorporat massivament a la dieta global.

Que la responsabilitat d'aquesta ramaderia industrial en la generació de gasos representi entre un 15% i un 25% del total d'emissions d'origen antropocèntric depèn en bona part de la seva **dependència de la soja i del blat de moro per als pinsos.** Segons [dades de Greenpeace](#) prop del 75% de la superfície agrícola mundial està destinada a la ramaderia (sobretot per a produir matèries primeres per a pinsos). L'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) va registrar que el 2017, només a l'Amèrica del Sud, va haver-hi 57 milions d'hectàrees sembrades de soja ([dades FAOSTAT 2017](#)), cultiu que ha guanyat terreny a boscos i selves i que suposa enormes impactes socials, ambientals i de concentració de poder econòmic.

Els pinsos de soja i de blat de moro que consumeix bona part de la ramaderia industrial causen entre un 15% i un 25% del total d'emissions d'origen antropocèntric

Per això és important **diferenciar el model intensiu de la ramaderia camperola, la dels pastors i pastores,** que aprofita de manera sostenible els recursos dels boscos i de muntanyes sense competir amb conreus alimentaris humans. De fet, com expliquen Stanley i Rowntree, de la

Universitat de Michigan (EUA), a l'[informe](#) publicat l'any passat a la revista *Agricultural Systems*, el sistema de producció basat en l'alimentació dels animals a partir de pastures segresta més carboni del que emet, i contribueix a disminuir la quantitat total de GEI a l'atmosfera.

Carn tres vegades el dia

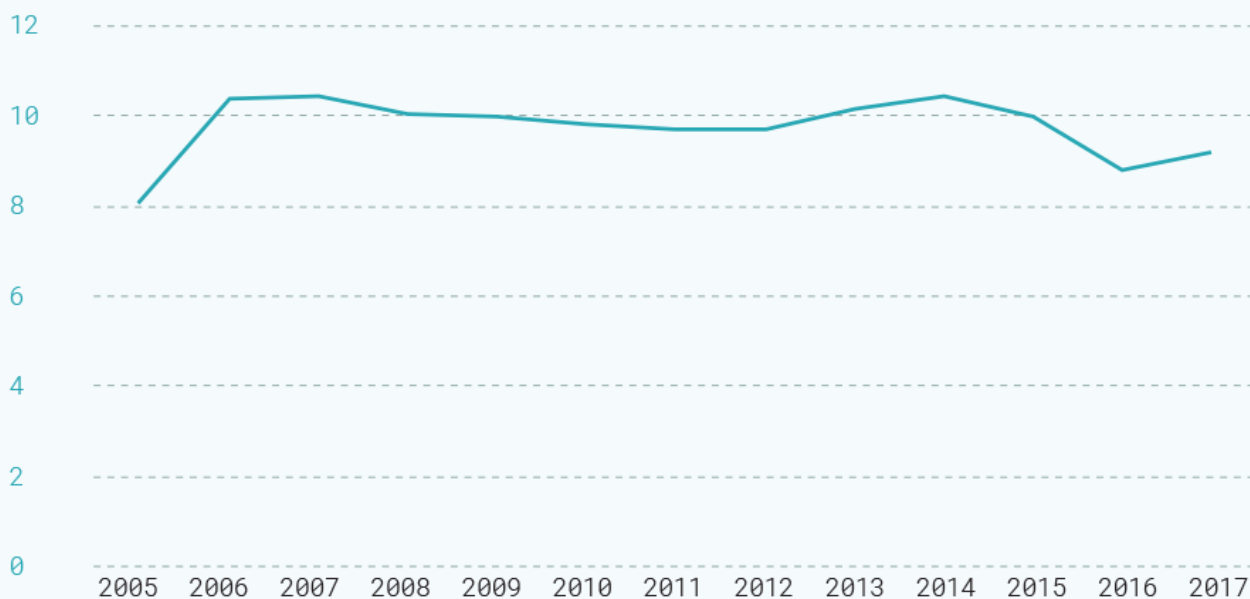
La població mediterrània no som esquimals. No hem coevolucionat amb un ecosistema on el consum diari de carn és l'única manera de sobreviure, ni tampoc els nostres majors s'han alimentat exclusivament de vegetals. Els nostres cossos se senten bé quan estan connectats amb el seu territori al qual pertanyen. I, a Catalunya, **l'agricultura pagesa és una virtuosa combinació de molt diversos cultius amb la ramaderia** com a complement o com a manteniment fonamental en pobles d'alta muntanya. Per tant, no hi ha discussió que dietes basades en verdures, llegums, fruites i cereals i, si vostès ho accepten, petites racions de proteïna animal, són les millors dietes. L'escudella ho escenifica molt bé: brou amb totes les seves verdures, patates, cigrons, algunes peces de pollastre, gallina o porc per donar-hi gust, i... per Nadal o festes assenyalades, com deien les àvies, "hi posem pilota".

Entre el 2005 i el 2017, el consum de carn de porcí a Catalunya s'ha incrementat un 11,3%

Però aquest no és el contingut actual dels nostres carros de la compra. Si de veritat tenim un compromís pel territori i per la seva gent, per què no ens alimentem de les seves produccions? Per què les xifres de consum de carn estabulada en models industrials, com és el cas del porcí, no deixen de créixer? Tenim carn que refreda el planeta, cuida dels boscos, genera mitjans de vida al medi rural i manté el paisatge; però, en canvi, **entre el 2005 i el 2017, el consum de carn de porcí a Catalunya s'ha incrementat un 11,3%** (Idescat).

Consum anual de carn a les llars (kg/cápita)

CRÍTIC

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació i la Generalitat de Catalunya

Les decisions

Ja fa molt temps que sembla que hem oblidat que l'ésser humà forma part de la natura i que depenem d'ella. Sovint pensem en clau de salut per decidir si hem de reduir el nostre consum de carn, però cal anar més enllà d'aquest plantejament individualista. Cal pensar en clau política i qüestionar tot el model. Compte amb els productes vegans ultraprocessats, compte amb els productes ecològics que ens ofereixen els supermercats. En definitiva, **compte a canviar la dieta però no canviar el sentit de la nostra inversió econòmica en alimentació**. Quin sistema estem afavorint? Quins mitjans de vida?

Potser menjar menys carn i que sigui d'un projecte ramader de la nostra confiança és una bona idea i una excel·lent notícia per al nostre territori.

Quadre: una bona transició

A Catalunya, el sistema agroramader històric va incorporar **en les llars pageses l'engreixament d'un o dos porcs per família** que permetien el consum eficient i econòmic de proteïna animal. Els animals s'alimentaven de restes de collites, mentre aportaven adob per als cultius via excrements. La presència dels seus embotits (una forma natural de conservació) i la seva carn en la nostra dieta és una bona mostra de la importància del porcí.

Cal transitar de l'actual model de producció industrial a nous models sostinguts per petites granges ecològiques

Llavors, eliminem de la nostra cultura, gastronomia i dieta els aliments d'origen porcí? No necessàriament, però una bona proposta exigeix **transitar com més aviat millor de l'actual producció industrial a nous models sostinguts per petites granges en ecològic**, de les quals ja existeixen experiències reeixides. Una d'elles és [Llavora](#), a Girona, que a partir del projecte *Porc Lliure*, precisament, facilita processos de reconversió de model industrial a ecològic.

L'equip responsable de Llavora explica que una sola decisió tècnica podria reduir considerablement les externalitats negatives de la cria intensiva porcina. Es tracta de l'**allargament de la lactància materna**, dels 21-28 dies del model industrial als 40 de l'ecològic (el període natural és d'uns 60 dies). "Si els garrins estan més temps amb les mares, tenim menys consum d'antibiòtics, reduïm el nombre de parts de cada truja i així aconseguim reduir moltíssim la dimensió de la cabana de porcs i, per tant, la dependència de soja externa, d'excreció de purins, etc.", expliquen.